

Limhamn 2007 05 15

*Till
Styrelsen för psykologiskt försvar, SPF
Box 2195
103 15 Stockholm*

Att Katrin Berggren

*Uppdragstagare: Hans J Månson Media AB, Geijersgatan 33, 216 18 LIMHAMN
Kontaktperson och huvudansvarig: Hans J Månson*

Projektbeskrivning:

SPF ger Hans Månson i uppdrag att undersöka om hoten mot journalister även är ett hot mot journalistiken.

Följande frågeställningar kommer att belysas:

Hur omfattande är, vilken form har och vilka står bakom hoten mot journalister och redaktioner? Får viss journalistik stå tillbaka? Är det svårt att få reportrar att arbeta med vissa uppdrag? Hur hanteras hot och vilket stöd anser sig medierna ha av polis, åklagare och domstolar? Finns det anledning anta att vissa företeelser i samhället som en följd av hot eller risker för hot inte blir granskade och offentliggjorda? Påverkas nyhetsförmedlingen menligt av hoten?

Genom att söka svar på dessa och närliggande frågeställningar ska uppdragstagaren undersöka och presentera en uppfattning huruvida dessa hot i förlängningen också utgör ett hot mot det öppna samhället.

Utredningen ska företrädesvis ske genom intervjuer och även innefatta kontakter med polis, åklagare och domstolar.

Sammanfattande inledning

Det finns kartläggningar som inte blir genomförda, uppgifter som inte blir publicerade och artiklar som inte blir skrivna till följd av hot, eller kanske fastmer rädslan för befarade och rent av förväntade hot.

En trovärdig säkerhetsexpert hävdar med bestämdhet att han vet ett fall där en utgivare avstod, mot reportrens vilja, att publicera ett material som var helt eller näst intill klart. Jag har inte kunnat få denna uppgift bekräftad.

En reporter hävdar samma sak. Utgivaren avstod publicering, inte av journalistiska skäl, men av säkerhetsskäl. Om det är samma händelse eller två helt skilda är inte klarlagt.

Vad som däremot är helt klart, omvittnat av många reportrar och flera chefer, är att det finns journalistiskt motiverat material, som inte publiceras. Men det sker inte genom fattade beslut om det ena eller det andra ska publiceras utan snarare genom en outtalad redaktionell

själv censur eller på grund av självbevaringsdrift. Vissa ämnen kommer helt enkelt inte upp på bordet och därmed fattas inget beslut om tystnad.

Redaktioner förefaller alltid ha en eller några reportrar som är villiga att genomföra riskfyllda och utsatta uppdrag. På stora nyhetsredaktioner finns alltid intresserade. Alla intervjuade vittnar emellertid om att flertalet journalister inte vill utsätta sig för riskerna. Det finns också exempel på där flera medarbetare på en redaktion samarbetat om kartläggningar, men där bara en reporter namnges i byline, de övriga avstår.

Hot reportrar och chefer framförs på alla tänkbara sätt: brev, telefon, fax, mejl, på internet, öga mot öga. Hoten är ibland av direkt karaktär och implicerar våld, men den övervägande delen är indirekta. De är också ofta formulerade så att de svårligen juridiskt kan klassas som hotfulla och är därmed inte enkelt åtalbara. Visserligen har den som hotats visst tolkningsföreträde, om hon/han känner sig hotad, men den som vill hålla en klar rågång nöjer sig med att demonstrera att de har kunskaper om reporterns privatliv eller om dennes anhöriga.

Fysiskt våld förekommer. En fotograf har också (för hans del framgångsrikt) varit inblandad i direkt slagsmål (med nazister). Samma fotograf har också fått sitt hem sönderslaget. När både han och hans familj var hemma kom fem nazister beväpnade med basebollträ och yxa och vandaliserade hans hem. Familjen gömde sig i ett badrum på övervåningen när nazister slog sönder inredning och pool. Renoveringskostnad 200 000 kronor. Trots att fotografen lämnade signalement och kände igen förövarna rann den polisiära processen ut i sanden.

Mekanismen bakom tystnaden

En artikel (för enkelheten skall så kommer jag att främst använda mig av tidningsvärldens vokabulär även där etermedierna inbegrips) kommer till av ett av följande tre skäl: en idé från en reporter, en idé från redaktionsledning eller tips/opinionsläge.

Mot den allvarligaste formen av tystnad, den som gäller vissa former av organiserad brottslighet, ofta med utländsk bakgrund eller koppling, finns idag ingen tydlig stark opinionsbildning.

Idé från reporter/redaktionsledning.

Flera av dem jag har intervjuat säger samstämmigt eller svarar jakande på min fråga att de vet eller tror sig veta/befara vilka artiklar och ämnesområden som är predestinerade att sluta i hot avstår man att komma med förslag. På det sättet behöver ingen utsättas för nesan eller nederlaget att faktiskt säga ”jag vill inte skriva” eller ”jag vill inte publicera”. Idén med granskning kommer helt enkelt inte upp på bordet.

Tips/opinionsläge

Få politiker talar om problemet organiserad brottslighet, få skriver motioner, ingen driver den specifika frågan starkt. Den finns med i debatten, men ingen driver den hårt och intensivt. Brottsligheten i sig behandlas inte samlat till följd av att den polisiära organisationen, såväl den strukturella som geografiska, har gränsdragningar där brottsligheten är övergripande. Ingen polisiär myndighet kan fatta ett överordnat prioriterat beslut.

Åklagarmyndigheten är landsomfattande med riksåklagaren (RÅ), som chef. Men denna organisationsform har inte satt några synbara kraftfulla övergripande spår i detta avseende.

Allt detta sammantaget får till följd att det inte heller finns något tryck på redaktioner/journalister att ta sig an denna typ av brottslighet.

Men även andra problem spelar in. För den kategori journalister, såväl chefer som reportrar, som trots allt hanterar dessa hotfyllda frågor, framförs också faktiska svårigheter att trovärdigt belägga sakernas tillstånd. En grundidé för organiserad brottslighet är att komplicera verksamheten, att agera genom bulvaner (såväl individer som företag) och att vara gränsöverskridande också geografiskt. Följden för granskande och grävande journalister är att det är det extremt svårt och därmed tidsödande och dyrt att nå fram till ett hållbart journalistiskt resultat.

Om det efter långt arbete bara återstår att ge anonymiserade skildringar i form av bolag X och Y, luddiga personbeskrivningar som 40-åringen eller finansmannen, är värdet av texten inte särskilt stor. Den ger inte läsaren ny faktisk kunskap, vilket är utgångspunkten för det journalistiska arbetet.

Förändrad hotbild

Någon helt klar bild av hotläget är svår att få. Några försiktiga slutsatser går dock att dra. Allt tyder på att antalet hot är fler, vilket visas i Mikael Hellmyrs och Johan Olofssons c-uppsats (Mittuniversitetet, Sundsvall) i ämnet. (se bilaga).

Hoten har blivit mer sofistikerade.

Fler grupper och individer framför hoten.

Hot mot de stora stockholmsredaktionerna har framförts länge, men antalet hot mot landsortsredaktioner har ökat.

Flera intervjuade anser att det var värre när de kriminella MC-gängen etablerades sig i Sverige, då de var nya och började uppmärksammas av media. Möjligen blev de mer provocerade då, de var helt enkelt inte medievana. Då ansåg MC-gängen att publicitet medförde skada, nu har de i viss mån ändrat sig.

Flera menar också att nazisterna är mindre våldsamma idag. Inte så att hoten har uteblivit, men att de mest våldsamma har sökt sig till organiserad brottslighet och mc-gäng, där deras våldsamma läggning är mer uppskattad. Samtidigt försöker de högerextrema grupperna att bli mer rumsrent politiska.

En del spekulerar också i att svenskar är mer känsliga för provocerande publicitet än inflyttade.

Säkerhetsföretag

Säkerhetsföretag har naturligtvis uppdrag i branschen. Undersökningen gör inga anspråk på kartläggning i detta avseende men det är värt att citera en företrädare för branschen: "Den (media) är inte vår största kundgrupp, men den är en kundgrupp".

Många redaktioner har på ett eller annat sätt kontakt med säkerhetsföretag. Självklart för att bistå med rådgivning och skydd, men också för att bistå med råd i samband med publicering. Hur detta går till beskrivs på olika sätt beroende på vilken sida man talar med och vilken position personen har.

Arbetsmetod

Utgångspunkten har varit att utnyttja mina egna kunskaper och min personkännedom i branschen. Mini-cv i bilaga 3.

Utifrån den kunskapen kontaktade jag reportrar och chefer, som jag vet har arbetat med eller lett journalistiskt arbete som resulterat i hot. Vidare har dessa tipsat mig om att ta nya kontakter.

Många svarade på ett mejl med en enkät (bilaga 2), andra har jag intervjuat per telefon eller öga mot öga.

Slutsatserna baseras på ett 40-tal journalister från tidningar och etermedia. Jag har också talat med representanter för rättsväsendet och enstaka tjänstemän på säkerhetsföretag.

Jag har förklarat att jag använder mig av journalistiska arbetsmetoder och har inte krävt att de ska kunna namnges som källor. Detta är en brist, men det har också varit en förutsättning för hela projektet. De flesta har haft full anonymitet som krav och förutsättning för att alls tala om ämnet.

Inga individer är därför namngivna. I de enstaka fall där beskrivningen lätt gör personen identifierbar har denne förklarat att han kan framträda med namn alternativt är fallet redan omskrivet.

Vidare har jag gjort en del utvecklingar inom juridiken.

Det finns avsnitt som behandlar lagstiftning som rör hot eller skulle kunna beröra journalisters rättsliga stöd.

Det finns också avsnitt om skyddad identitet mm.

Typ av hot

Olika varianter av hot är väl kända för åtskilliga yrkesgrupper.

De anonyma hoten har ändrat karaktär jämfört med för ett tiotal år sedan. Då var hoten ofta konkreta och därmed åtminstone teoretiskt åtalbara. Idag har de hotande blivit mer sofistikerade och lindar in hoten i indirekta om omskrivna formuleringar. Så även om den hotandes identitet skulle uppdagas är formuleringarna så allmänt hållna att de strikt juridiskt är svåråtkomliga.

De intervjuade talar också om det ökande ansvar som följer av att ha familj. Än värre är det naturligtvis om/när respektive maka/make/sambo eller barn utsätta för hot. Det finns klara indikationer i mina intervjuer att flera reportrar har slutat med sin granskande journalistik i samband med att de har bildat familj eller att de avstår så snart de fått barn.

Bara några få exempel.

Barn

- Du måste tänka på att försäkra dina barn
- Någon berättar vilka kläder ett barn har på sig.

Telefonhot

- Ibland framförs ett hot via kända kriminella, som sitter på anstalt, på någon annans vägnar. En livstidsdömd har utfört minst ett sådant samtal
- Tänk på att det händer olyckor, du har väl inte glömt sätta på vinterdäcken?

Trakasserier

- Avföring i brev
- Vita liljor till barnen
- Sönderslagna eller vandaliserade bilar
- Telefonterror

Grövre hot

- Om du visar dig på xx (namn på plats) kommer vi att slå ihjäl dig. Den hotade har bara varit på denna plats en gång sedan dess och då med livvakt.
- Skära ut inälvorna på dig
- Du står överst på listan
- Allmänt hållna mordhot
- Ammunition med namn tejpade på lapp
- Sönderslagna dörrar
- Ett fall där ett hem vandaliserades (med hela familjen inlåst i badrummet på andra våningen försvarade den attackerade mannen stående i trappan familjen med ett basebollträ). Renoveringskostnad 200 000 kronor.
- Svinhuvud på stolpe
- Icke apterad bomb
- Ett par troliga fall där en hjulmutter hade skruvats bort och andra lossats
- Entrén till en redaktion ockuperas av mc-gäng, som krävde legitimation av inpasserande, tog bilder av besökande och skrev ned bilnummer.
- Bombhot mot allmän plats p.g.a. artiklar

Internet

Många får sina adresser, telefonnummer m.m. utlagda på nätet (ofta nazistiska kopplingar). I en del fall läggs även adresser och telefonnummer till utflugna barn ut på nätet. Rubriceras i stil med: Här kan du hitta YY.

En chef: "Internet är publicistikens och distributionens stora tekniska framsteg, men samtidigt bödel för journalistikens öppna demokratiska grunder."

Stalkers

(Förföljelsesyndrom, engelska stalking, beteende som innebär att någon smyger sig på, övervakar och förföljer en annan person i löndom).

- I ett fall har åklagare utfärdat besöksförbud som motåtgärd.

Hot ingen vet om

Flera talar på temat att "värst är nog de hot vi inte känner till".

Bakgrunden är tron eller övertygelsen att en del som skulle kunna klassificeras som riktigt allvarliga hot mot den enskildes säkerhet inte framförs. De verkligt farliga individerna hotar inte först och agerar sedan, de avstår helt eller agerar.

En reporter fick på omvägar långt i efterhand kännedom om att hot uttalats mot honom när polisen avlyssnat telefonsamtal mellan kriminella inom mc-sfären. Polisen informerade inte

reportern vare sig då eller senare. En journalistkollega däremot snappade upp informationen och förde den vidare.

Vilka hotar?

Följande kategorier har använts

(men det betyder inte att jag eller någon annan med säkerhet annat än i enstaka fall kan visa att det är just dessa organisationer av det enkla skälet att polisutredningar som regel misslyckas med att ta reda på varifrån hoten de facto kommer. Det finns några få fall av fällande domar)

Organiserad brottslighet

– Kriminella nätverk, som ofta har etnisk, kulturell, religiös, nationell eller annan koppling som kitt.

Högerextrema rörelser/nazister

– Flera organisationer, grupperingar, partier ofta med anknytning till varandra

Motorcykelgäng och andra rent kriminella organisationer

– flera organisationer som antingen har motorcyklar eller fängelse som gemensam bakgrund och sammanhållande faktor

Vänsterextrema rörelser

– AFA, Antifascistisk aktion

Firmor/huliganer

– Främst fotbollsklubbars fristående s.k. stödtrupper

Övriga

– Här finns enstaka individer eller grupper som skulle kunna kategoriseras som homofober, djurrättsaktivister, rasister i största allmänhet, militanta islamister, och individer som tappar besinningen.

– Psykiskt instabila/sjuka.

Organiserad brottslighet

Utmålad bild

Den organiserade brottsligheten, definierad som ovan, betraktas som utomordentligt farlig.

Här finns det fog för att påstå att hot eller befarad rädsla för väntade hot och därtill utfärdade hot hämmar journalistiken till den punkten att vissa jobb, d.v.s. kartläggningar, inte bli genomförda.

Att skriva om åtal och rättegångar betraktas inte som farligt. Då är det ju uppenbart att polis och åklagare vet vad de vet. Inga nya hemligheter avslöjas till följd av skrivelser.

Att skriva i största allmänhet eller fokuserat på en eller flera individer om brutalitet betraktas inte som farligt. Att den eller den är våldsam är inget negativt utpekande för den som sysslar med utpressning eller liknande. En farlighetsstämpel är närmast att betrakta som meriterande och kan ses som marknadsföring.

Däremot att kartlägga och publicera denna form av brottslighets ekonomiska sfär betraktas däremot som extremt farligt.

Att följa tvätten av svarta pengar till vita pengar genom att påvisa vilka till synes hederliga bolag, som fungerar som front eller tvättinrättning, att namnge advokater/jurister som aktivt bistår är tänkbara angelägna journalistiska uppdrag som inte genomförs.

Att göra egna utredningar, som kan sätta polisen på nya spår efter okänd brottslighet, eller ge nya spaningstips till polisen är riskfyllt.

Att berätta om brottslingars familjeförhållanden betraktas som farligt, men är heller kanske inte någon angelägen journalistisk uppgift.

Att berätta om mänskliga svagheter hos kriminella, eller driva gäck med dem, är kanske inte direkt farligt men framkallar otroligt starka känslor. Vidare att förringa någon, att därmed minska den kriminelles status, genom att påminna om en i dessa kretsar mindre ärofylld bakgrund, väcker likaså starkt negativa reaktioner.

Högerextrema rörelser/nazister

Utmålad bild.

Hotar regelbundet både skriftligt och muntligt.

Trakasserar genom att hänga ut reportrar/chefer på hemsidor.

Handgemäng, slagsmål och misshandel förekommer.

Nazister kan vara fysiskt aggressiva i samband med att möten och andra sammankomster bevakas.

En erfaren reporter tror att de extremt våldsbenägna, som tidigare fanns i denna kategori, har sökt sig till exempelvis mc-gäng, där deras läggning är mer uppskattad. En annan tror att dessa har sökt sig till s.k. fotbollshuliganer av samma skäl – mer uppskattning.

Flera säger dock att de försöker undvika att träffa medlemmar och sympatisörer utan förvarning eller på undanskymda platser. De tänker sig alltid för var de t.ex. parkerar sina bilar och åker ofta taxi istället för med allmänna färdmedel. Flera har erfarenhet av obehag vid spontana möten.

Här förefaller det dock inte finnas någon risk för att de högerextrema till följd av hot inte skulle komma att bevakas journalistiskt. Många drivs av en personlig övertygelse om vikten av att aldrig upphöra med att belysa deras arbete.

Motorcykelgång och andra rent kriminella organisationer

Utmålad bild

I stort sett samma som för den inledningsvis nämnda organiserade brottsligheten. Dock förefaller rädslan för rent fysiskt genomförda hot vara mindre från denna kategori än för den etniskt (m.fl.) relaterade brottsligheten.

Att så lite skrivs om mc-gängen just nu menar flera journalister beror främst på att gängen i Stockholm för närvarande inte strider med varandra. Bråk mellan gängen framkallar även annan publicitet är den som bara gäller stridigheterna i sig.

I Göteborg där mc-gäng skapar mer uppmärksamhet resulterade en kartläggning av Bandidos i april 2006 i Göteborgs-Posten dock inte i hot utan en PO-anmälan. Opinionsnämnden friade GP i februari 2007.

Mc-gäng etablerar sig nu på mindre orter utanför de tre storstadsregionerna.

Sportrelaterade hot

Utmålad bild

Några reportrar på stora storstadsredaktioner anser att ett skäl till att ingen ordentlig kartläggning har gjorts av fotbollshuliganer är risken för hot och att de själva inte skulle vilja göra en sådan.

De menar att det självfallet inte är svårt att göra en sammanställning av såväl de huliganer som härjar på gatorna som de som mer diskret styr verksamheten. Åtminstone inte besvärligare än det t.ex. var att kartlägga nazister och mc-gäng för några år sedan. Likväl har det aldrig skett.

Andra anser att dessa grupperingar inte är något allvarligt problem sett ur journalistisk vinkel.

Ett omskrivet hot och där utredning ännu pågår är mot en stor landsortstidning, där sportchefen utsatts för allvarliga hot efter en artikelserie om grannstadens framgångsrika ishockeylag. Hot framfördes via fax från en som uppenbarligen ogillade alla skrivelser om den förhatade grannklubben.

Andra hot har framförts mot utgivare som publicerat namn på idrottsmän som fällts för brott, men det samhälleliga problemet är självfallet inte så gravt i sådana fall.

Vänsterextrema rörelser

Utmålad bild

AFA, Antifascistisk aktion, är en organisation som agerar våldsamt mot meningsmotståndare. Jag har inte stött på någon som hotats av denna organisation, vilket dock inte betyder att sådana hot inte förekommer.

Muslimska islamister

Utmålad bild

Ett par redaktioner nämner militanta islamister.

Övriga

Utmålad bild

Individer som tappar besinningen eller är psykiskt sjuka. Eftersom det är helt omöjligt att förutse vilka personer som kan komma att överreagera finns det heller ingen möjlighet att välja bort ämnen och personer från granskning. Här finns således inget hämmande problem sett ur denna utrednings perspektiv.

Andra som nämns i avsnittets inledning ses av journalister som stundtals hotfulla, men några klara fall har jag inte tagit del av.

Byline, skydd eller måltavla?

Journalister presenteras numera med namn och bild i anslutning till publicering.

Frågan om att konsekvent och utan undantag använda korrekt och fullständig byline delar den grupp journalister jag har talat med. Men det är bara ett fåtal som försvarar att utesluta byline.

För byline

- Du kan inte medge att du är rädd, då vinner ju den som hotar
- du kan inte försvara de demokratiska värdena anonymt, öppenhet är nödvändig
- du kan minska riskerna genom att fler bevakar och undertecknar artikeln, du sprider riskerna.

- Du minskar riskerna genom att berätta vem som skrivit och kartlagt. Om du är anonym kommer de hotande att se det som en utmaning att avslöja vilka journalisterna är och då kan de komma att fortsätta med en kartläggning av mycket mer av bara farten, t.ex. vanor och familjeförhållanden. Uppgifter som annars inte skulle ha sammanställts.
- Om man anonymiserar avsändare och delvis anonymiserar vilka man skriver om, vad blir det då kvar av trovärdigheten.

Mot byline

- Det viktigaste är inte byline, utan att informationen blir publicerad.
- Reportrar vill ha byline, så om en reporter vill avstå från att ha sitt namn tillsammans med en stor nyhet är rädslan/hotet allvarligt. Då är det orimligt att följden skulle bli att inte publicera.

Pseudonym

- Ingen förespråkar pseudonym
- Ett använt alternativ är att underteckna ”redaktionen” eller motsvarande

Publicera hoten?

Eftersom mitt underlag är för litet bland utgivare kan jag inte dra några slutsatser utifrån enkäter och intervjuer. Men med det underlag jag har därifrån, med egna erfarenheter under många år, och läsning av branschtidningar vågar jag försiktigt komma med några iakttagelser.

Hot mot chefer publiceras i mindre omfattning än hot mot reportrar.

Mindre tidningar är mer benägna att publicera än större.

Allt tyder på att hoten blivit fler på senare år.

Benägenheten att publicera hot förefaller ha ökat. Gäller inte storstadsredaktioner.

En chef som dröjt med publicering av ett hot menar att när han såg på händelserna i efterhand så var det ett misstag att inte omgående ge offentlighet åt hotet. ”Känslan var överklig trots all konkret verklighet”.

På en annan nyhetsredaktion publiceras aldrig hot eller kommenteras aldrig eventuella hot. Inte heller berättas om eventuella skyddsåtgärder.

Motåtgärder (1)

Vilka åtgärder som kan vidtas vid hot finns noga beskrivna i annan litteratur, se t.ex. ”Säkerhet” utgiven av säkerhetspolisen eller ”Överleva deadline – Handbok för hotade journalister” – av Stieg Larsson. (För detaljer se litteraturbilaga)

I flera fall har journalister och redaktioner valt att lägga stor möda på att söka upp och personligen träffa även personer som absolut inte vill bli omskrivna. Och detta av säkerhetsskäl.

Genom att inte visa rädsla, genom att visa en stark ambition att också få ta del av de utsattas inställning uppstår respekt.

Det förekommer också att reportrar efter publicering kontaktar den som blivit ofördelaktigt uthängd. För att fråga hur de såg på publiceringen, om något var fel och så vidare. Ett sådant

agerande, anser dessa journalister, minskar risken för hot och repressalier. Även här uppstår respekt för den som så tydligt står för vad som publicerats.

Att jobba i team betraktas också som säkerhetsfrämjande och i ett fall gjorde en utgivare ett reporterjobb bara för att fler medarbetare på redaktionen aktivt skulle inkluderas i uppdraget och därmed sprida hotbilden över fler personer.

Det förekommer också att en redaktion även gör noggrann research på hur just den granskade gruppen tidigare har agerat i andra liknande fall när den utsatts för granskning. Utifrån denna kunskap har man vidtagit skyddsåtgärder i förväg.

I ett fall flyttade en grupp journalister från ordinarie arbetsplatser till okänd plats under arbetets gång. Efteråt ifrågasätter en medarbetare om det är ett klokt beslut, eftersom säkerheten där var sämre än den hade varit på den ordinarie arbetsplatsen. Tryggheten fanns bara så länge den tillfälliga arbetsplatsen var okänd, men skulle ha försämrats radikalt om den blivit känd. Officiellt var medarbetarna i projektet tjänstlediga, på semester eller liknande godtagbar frånvaro.

Traditionella åtgärder efter framförda hot finns, som nämnts, i annan litteratur. Hela skalan förefaller ha utnyttjats också inom medievärlden, inklusive livvakter och att låta reportrar med familj bo i bevakningsföretags s.k. säkra bostäder. En metod mer specifikt medial är att låta reportrar som utsätts för hot åka på reportageresa utomlands till dess det akuta skedet är överspelat.

Motåtgärder (2) Don Bolles

En amerikanskt agerande rönnte framgång när en medlem, Don Bolles, i föreningen Investigative reporters and Editors (IRE) mördades 1976. Följande text publicerades första gången i dåvarande Pressens Tidning (numera Medievärlden) 14/05.

Hot kan bemötas med drevjournalistik

Redaktioner och enskilda skribenter utsätts numera regelbundet för hot. Ofta kommer hotelserna från kriminella, som tror sig kunna stoppa fortsatta skrivelser. Alla inom medierna talar om vikten att stå emot, men få erkänner rädslan. Ännu färre tar upp möjliga motåtgärder. Här vore den i en del sammanhang så fördömda drevjournalistiken en utmärkt metod.

Vi kan ta det senaste exemplet. En reporter på Norrköpings Tidningar skrev för några månader sedan om en lokal krogaffia. Reaktionen tyder på att reportern var något stort på spåren. Hot mot skribenten och hot mot tidningen följde.

NT har självfallet fortsatt att skriva, men nu utan byline.

Alla upptänkliga instanser ställer sig med storslagna formuleringar självklart bakom NT:s linje att försvara tryckfriheten. Vad hjälper det NT? Vad hjälper det en rädd reporter?

Två åtgärder används regelmässigt när någon hotas. Reporterns byline tas bort, men han eller hon fortsätter att skriva. Kolleger på samma redaktion hjälper till, men också de utan byline.

Ett alternativ är att publicera massor av namn under varje artikel antingen de har bidragit till artikeln eller bara ställer upp solidariskt. Alltså skydda den enskilde skribenten eller gör måltavlan större.

Men det finns ytterligare ett vapen – att skapa ett medvetet drev.

Grävande Journalisters moderorganisation Investigative reporters and Editors (IRE) etablerade sig som en stark fungerande organisation när en av grundarna, Don Bolles, på tidningen Arizona Republic, 1976 mördades av en bilbomb då han kartlade maffiaverksamhet i Phoenix och Arizona, USA.

Då samlades kolleger från hela nationen i Phoenix. Inte för att ta reda på vem som mördade reportern. Det var polisens uppgift. Utan för att slutföra hans jobb. Resultatet blev en artikelserie, som spreds gratis till alla tidningar i USA.

Med amerikanskt språkbruk: ”du kan döda en reporter men du kan inte döda en nyhet” (”You can kill reporter, but you can’t kill a story”).

Mitt förslag: När ett allvarligt hot drabbar en redaktion så hjälps alla åt att slutföra uppgiften. Avstå från krånglet att bilda en grupp med reportrar från olika redaktioner som jobbar tillsammans. Var och en gör sitt. Är hotet allvarligt är säkert också storyn värd att publicera. Var generös mot kolleger. Bistå varandra över redaktionsgränserna så mycket det går och så länge hjälpen inte står i strid med meddelarskyddet.

Tänk tanken att Aftonbladet, Expressen, Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter, Ekot, Östgöta Correspondenten skulle kasta sig över krogmaffian i Norrköping. Var och en på sitt sätt, med sina kontakter. Vilka avslöjanden skulle inte bli följden av ett sådant drev?

Det finns massor av kontaktnät som kan användas vid allvarliga situationer. Kriminaljournalisternas klubb, det nybildade nätverket för chefredaktörer, Föreningen redaktionsledarna är tre logiska kontaktvägar. Tipsa varandra om att nu har den eller den redaktionen utsatts för något som inte är ett vanligt dussinhot. Avslöjandet är viktigt och hotet är allvarligt!

Tom Renner, reporter på Newsday på Long Island, ägnade hela sin journalistkarriär åt att bevaka maffian i New York. Han berättade för mig en gång att han hade haft ett kontrakt på sitt huvud. Polisen fick nys om saken och informerade inte bara Renner utan också de fem maffiafamiljerna om att mordkomplotten inte längre var hemlig. Om något skulle hända Renner lovade polisen i direktkontakt med maffian att omgående vända upp och ned på staden. Razzior överallt. Kanske skulle antalet åtalade inte bli så många som var möjligt om diverse utredningar skulle få mer tid på sig, men vilket kaos det skulle bli i New Yorks undre värld.

Familjerna bestämde sig för att det vore ”bad for business” att gå vidare mot Renner.

Hans Månson

(Medievärlden14/05)

Vem vill/törs skriva

Stora redaktioner har också stor erfarenhet. Här finns kunskaper om uppdragens generella farlighet, om hur man förbereder sig mot hot, konsulterar kanske juridisk expertis och att säkerhetsansvarig finns eller extern expertis finns bokad.

Många som håller på med jobb av detta slag har sedan länge skyddad identitet, och deras familjer har accepterat situationen.

Att många journalister inte vill åtaga sig dessa jobb är naturligt. I minst ett fall vet jag att en reporter hade hjälp av både fotograf och researcher vid en stor kartläggning, men fotografen och researchern avstod från byline av rädsla.

Faror som påpekas för framtiden är också när oerfarna men ambitiösa reportrar på mindre redaktioner och i mindre städer gräver i känsliga affärer.

Ett omskrivet och mycket allvarligt fall måste definitivt kategoriseras som ett sådant fall. En ung vikarie på en nyhetsredaktion ville vidga bevakningen i anslutning till ett åtal och rättegång gällande ekonomisk brottslighet. Efter att ambitiöst kontaktat också de misstänkta följde allvarliga hot och en hel del säkerhetsåtgärder vidtogs. Polisen utredning var resultatlös.

Utgivarens roll

Enligt en säkerhetschef har en utgivare stoppat utgivningen av en nyhet som en följd av hot, trots att reportern ville publicera. Motiveringen var att han/hon inte ville ta följderna av en publicering.

En annan utgivare svarar på mina frågor med motfrågor:

- Är det värt att en reporters dotter skräms, misshandlas, kidnappas, dödas?
- Är det värt att en reporter skräms att sluta och flyttar till annan ort?
- Är det då rimligt att be en annan reporter fortsätta?
- Är det en ansvarsfull utgivare som gör om samma sak och publicerar på nytt?
- Eller är det istället en ansvarig utgivare som hejdar publiceringen?
- Eller är det en ansvarig utgivare som istället avgår?
- Eller är det en ansvarig styrelse som avsätter utgivaren?

Han avslutar: "Om man inte ställer saken på sin spets, då ställs inte frågorna som känns obehagliga och svåra att besvara. Men det finns ett egenvärde att ställa dem ändå?"

En annan utgivare medger att han efter att ha utsatts för hot en period därefter en tid möjligen låg lågt med kontroversiella artiklar.

Dyr journalistik

Det finns också ett starkt indirekt hot mot den undersökande journalistiken. Att reportrar och chefer som skulle vilja och skulle våga ägna sig åt denna typ av journalistik inte har eller får utrymme att agera.

De ekonomiska ramarna (reporterkraft) för denna typ av journalistik förefaller ha minskat de senaste åren. Få redaktioner driver kontinuerligt granskande grävande journalistik i organiserad form.

Andra som har skrivit om denna och närliggande frågor det senaste året är:

Stig Hadenius, professor emeritus i journalistik, i Svenska Dagbladet 2007-01-31 under rubriken "Bara underhållning bär inte en demokrati". Han skriver "En livaktig demokrati kräver – trots allt annat som hänt på mediefronten – en dagspress som inte bara underhåller utan också granskar på djupet".

Hadenius "Kommentar" i SvD:s kulturdelen är främst inriktad på kritik av ett förytligande av den politiska journalistiken, men kan appliceras även på annan journalistik.

Mats Bergstrand, debattredaktör på dagens Nyheter, i skriften "Politik och nyhetsjournalistik" (Juridisk reportagebyrå 2006) liksom Anders R Olsson i boken "Lögn, förbannad lögn och journalistik" (Natur och Kultur 2006), skriver också om dessa frågor.

Infiltratörer

En åklagare pekar på ett hot från en helt annan infallsvinkel. Risken för att en journalist blir köpt av t.ex. den organiserade brottsligheten.

Internt inom rättsväsendet är infiltratörer och korruption en uppmärksam fråga – köpta poliser, åklagare eller domare är ett hot.

Men i vilken utsträckning har redaktioner uppmärksammat denna fara?

Och vad är i så fall risken med en köpt journalist.

Ett par skäl kan vara

- att naturligtvis påverka publicering, utformning och inriktning,
- men också att utnyttja ställningen som journalist till att få information från polis och åklagare om pågående utredningar,
- därtill självfallet en katastrof för trovärdigheten för den aktuella redaktionen.

Ledning och ägare

En arbetsgivare har extremt gott renommé både hos den egna personalen och hos kolleger i allmänhet. Maximalt stöd och helt utan ekonomiska begränsningar. Här ingår allt från nya dörrar och överfallslarm i bostaden till livvakter och hotell för journalist och dennes anhöriga.

En arbetsgivare: "Tyvärr har vi ett antal ganska obehagliga hot mot en handfull medarbetare just nu. Närmast ett konstant antal". "Två mål med säkerhetsarbetet, båda lika viktiga. Säkerställa medarbetarens säkerhet, säkerställa uppdraget att skriva. Inget av dessa två får misslyckas".

Så följer stödet i en fallande skala. Enstaka reportrar är direkt missnöjda med det stöd de får.

Jag har inte noterat något klart mönster i vilka arbetsgivare som betraktas som generösa eller inte. Möjligen skulle det vara att redaktioner som regelbundet drar på sig hot också har förstående arbetsgivare.

Värst är naturligtvis situationen för frilansare, som inte kan räkna med stöd från någon arbetsgivare.

Polis och åklagare

Tämligen samstämmiga uppgifter från de intervjuade:

- Att polisen snabbt tar upp en anmälan och behandlar hoten på allvar
- Att polisen också ställer upp med rondering (d.v.s. polisen patrullerar regelbundet runt arbetsplatser och bostäder), skydd och annan hjälp i inledningsskedet.

Att utredningarna sällan leder till resultat finns det också viss förståelse för, men däremot inte att återkopplingen genomgående är dålig. Besked om hur utredningen fortskrider, eller att utredningen är nedlagd, eller bara någon form av besked efterlyses.

En del redaktioner polisanmäler av princip alla hot, andra bara allvarliga hot. En del avstår oftast av det enkla skälet att de vet att anmälan ändå inte kommer att leda till något annat än avskrivning. Det gäller även när de har kunnat lämna bra tips på vem som ligger bakom hotet eller hoten.

Jag har hittat ett fall (Stockholm) där en man inom den organiserade brottsligheten har dömts för olaga hot mot en journalist. Nyligen fälldes också en man i Malmö för hot mot en reporter som skrivit om ett lokalt rättsfall, dock utan anknytning till organiserad brottslighet.

Skyddad identitet

Skyddad identitet är mycket vanligt på stora redaktioner med vana att skriva om ämnen som ofta leder till hot.

Många journalister har skyddade personuppgifter. På t.ex. en stor redaktion i Stockholm har åtta medarbetare skydd, på en annan mindre redaktion har samtliga medarbetare skyddade personuppgifter. Minst två journalister, de som utsattes för en bilbomb i Nacka, arbetar under antagna namn.

De flesta fall torde röra sig om **sekretessmarkering**, men ingen av de journalister jag har talat med vill fördjupa sig i hur de hanterar sitt eget skydd.

Troligen har några **kvarskrivning** och några enstaka **fingerade personuppgifter**, men det ligger i sakens natur att inte fördjupa sig i dessa detaljer. (I slutet av detta kapitel finns en sammanfattning av Skatteverkets regler.)

En reporter berättar att han inte har varit bosatt på den adress han har varit skriven på de senaste 15 åren. Flera berättar om hur de successivt försöker ta sig ur alla register, men att öppenheten är besvärande och alla är överens om att det är praktiskt taget omöjligt att hålla sig helt dold för den som verkligen vet att söka.

Olägenheterna med att ha skyddade personuppgifter är många. Allt från att skolans personal tror att de (män) misshandlar sina respektive fruar i och med att också fru och barn har skyddade uppgifter, till svårigheterna att handla på avbetalning eller kredit. Alla förefaller dock ta dessa irritationsmoment med ro.

En känd journalist avstår helt från att ens försöka skydda sig på detta sätt eftersom han ändå menar att det är omöjligt och att besvären är för många. Dessutom menar han att det faktum att han är känd utgör ett skydd i sig.

Skatteverket (något förkortad version)

”Skyddade personuppgifter” är en samlingsrubrik som Skatteverket använder för de olika skyddsåtgärderna sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter.

Enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen (SkrL) är uppgifter inom folkbokföringsverksamheten i regel offentliga. Sekretess gäller om det av särskild anledning kan antas att en person, eller någon närstående, kan lida skada eller men om uppgifter om personen lämnas ut.

Sekretessmarkering

I de fall skattekontoret på förhand kan bedöma att utlämnande av uppgifter om en person kan förorsaka personföljelse eller annan skada kan en s.k. markering för särskild sekretessprövning (”sekretessmarkering”) sättas ut för personen i folkbokföringsdatabasen. En sådan bedömning på förhand kan exempelvis grundas på att personen själv redogör för omständigheterna.

Det finns inte några formella krav för att få en sekretessmarkering. Någon form av intyg, exempelvis från polis eller socialtjänst, eller annan utredning som styrker åberopade förhållanden bör finnas som underlag för bedömningen.

Inte heller är det tillräckligt att endast ange ett yrke som normalt kan vara utsatt för vissa risker, exempelvis polis eller åklagare, som skäl för sekretessmarkering. Det bör röra sig om ett konkret hot i det enskilda fallet.

Sekretessmarkering motsvarar i princip den hemligstämpling som, enligt 15 kap. 3 § SkrL, kan åsättas en hemlig handling. Det framgår inte av själva markeringen vilken uppgift om personen i folkbokföringen som kan vara känslig. Det behöver inte bara vara adressen som är den skyddsvärda uppgiften, det kan även vara ett nytt namn eller uppgifter om närstående. Markeringen skall även fungera som en varningssignal så att en noggrann prövning görs innan några uppgifter om personen lämnas ut. En sekretessmarkering innebär inte någon absolut sekretess. Vid en begäran om utlämnande av personuppgifter ska myndigheten göra en självständig sekretessbedömning. Vid bedömningen kan myndigheten komma fram till att uppgifterna ska lämnas ut.

Det är vanligt att sekretessmarkering i olika sammanhang benämns ”adresskydd”, ”skyddad adress”, ”skyddad identitet” eller t.o.m. ”identitetsbyte”.

Alla personer som berörs av en hotsituation, exempelvis samboende personer, bör ha motsvarande skydd så att den hotade inte kan spåras upp via kända familjerelationer.

Omprövning av sekretessmarkering sker i regel varje år. Den skyddade personen skall därvid redogöra för de aktuella förhållandena varvid det prövas om skyddet ska vara kvar.

Skatteverket aviserar sekretessmarkering till andra myndigheter tillsammans med övriga uppgifter om personen. Markeringen innebär inte att sekretessbelagda uppgifter utesluts i aviseringen. När sekretessmarkeringen tas bort aviseras detta.

I övrigt ger Skatteverket service till dem som vill nå en skyddad person genom att vidarebefordra postförsändelser till denne. Avsändaren behöver inte veta var i landet personen är folkbokförd utan kan lämna försändelsen till närmaste förmedlingskontor.

Den 23 september 2004 fanns det 9 597 sekretessmarkeringar i landet.

Kvarskrivning

Ett annat sätt att skydda personuppgifter i folkbokföringen är att genom beslut om kvarskrivning enligt 16 § folkbokföringslagen medge en person vid flyttning att vara folkbokförd på den gamla folkbokföringsorten i högst tre år.

Kravet för att en person ska få bli kvarskriven är att han av särskilda skäl kan antas bli utsatt för brott, förföljelser eller allvarliga trakasserier på annat sätt. Omständigheterna ska i princip motsvara de som gäller för meddelande av besöksförbud enligt lagen (1988:688) om besöksförbud.

Fördelen med kvarskrivning är att den verkliga bostadsorten inte framgår av folkbokföringsregistret och därmed inte heller sprids till aviseringsmottagarna. Den gamla adressen tas bort och personen registreras som ”på församlingen skriven”. Skattekontorets adress anges som en särskild postadress.

Kvarskrivning fungerar som ett adressskydd. Men i regel får en kvarskriven person också en sekretessmarkering. Då aviseras naturligtvis även sekretessmarkeringen.

Antalet kvarskrivningar inom landet är blygsamt i förhållande till antalet sekretessmarkeringar.

Den 23 september 2004 fanns det 774 kvarskrivningar i landet.

Anledningen till detta kan vara att det är besvärligt att ta del av samhällsservicen om man är folkbokförd någon annanstans än där man bor. Folkbokföringen har betydelse för exempelvis tillgång till förskoleplats, skolgång eller bostadsbidrag. Dessutom är beskattning och rösträtt knutet till folkbokföringen.

Fingerade personuppgifter

Vid särskilt allvarliga hot kan en person medges att använda annan identitet. Beslut om detta meddelas av Stockholms tingsrätt efter ansökan hos Rikspolisstyrelsen (RPS).

Den nya identiteten registreras på ett sådant sätt att det inte framgår att det rör sig om fingerade personuppgifter. Kopplingen mellan identiteterna finns endast hos RPS.

Det är för närvarande endast 20-30 personer som får använda fingerade personuppgifter.

Utbildning och arbetsmiljö

Med tanke på att hot inte är ovanligt är det anmärkningsvärt att det saknas utbildning på området. Det finns utbildningar riktade till journalister i hur man skyddar sig i kris- och krigssituationer, men någon utbildning i hur man skyddar sig mot hot och trakasserier finns emellertid inte.

En del medieföretag har omfattande kunskaper och väl fungerande säkerhetsrutiner, samt en generös hållning till kostnader. Andra är sämre förberedda.

På stora redaktioner finns också erfarenhet av hot och säkerhet, men det finns ingen garanti att rätta personer med rätt kunskap blir inblandade vid hotsituationer. Nya reportrar tillkommer eller byter bevakningsområden, chefer kommer och går. Kontinuiteten är inte given.

På mindre redaktioner är hoten färre och därmed erfarenheterna av att hantera dem rimligen sämre.

Någon utbildning vare sig på journalisthögskolorna eller i annan regi har jag inte stött på.

Problemet med att sammanställa skriftligt material om denna typ av säkerhetsåtgärder är att förr eller senare får materialet spridning också till de kretsar man vill skydda sig mot.

En utbildning bör därför i vissa avsnitt ske endast muntligt.

Vem som ska vara huvudman, praktiskt och ekonomiskt, har inget självklart svar. Medierna är ingen myndighet, men det är å andra sidan i viss utsträckning myndigheter som har kunskaperna. Samtidigt bör praktisk erfarenhet från rutinerade journalister tillföras en sådan utbildning.

Men att behovet redan finns och med säkerhet kommer att öka är odiskutabelt.

Kunskaperna gällande lagstiftning varierar. En del chefer känner inte ens till Arbetsmiljöverkets kungörelse (se www.av.se och sök AFS 1993:2). Den stadgar att arbetsgivaren är skyldig att utreda riskerna för våld och hot och vidta åtgärder. Också om detta skriver journaliststudenterna Mikael Hellmyrs och Johan Olofsson i sin uppsats "Hotar du mig så hotar du demokratin – en studie i hot mot journalister". (Se bilaga 1)

Behovet av utbildning för flera kategorier är uppenbart.

- för reportrar som utsätts för hot
- för chefer som har att bedöma hotsituationer
- för redaktioners säkerhetsansvariga
- men också en introduktion i ämnet på journalisthögskolorna

En del handledning finns. Stieg Larsson/Expo publicerade i samarbete med Journalistförbundet (SJF) 2000 boken "Överleva deadline". Boken är slutsåld och kan till följd av upphovsrättsliga tvister för närvarande inte revideras och ges ut på nytt. Därtill är den främst inriktad på högerextrema kretsar. Den behöver breddas.

Juridik

I brottsbalken (BrB) finns flera rubriceringar på brott som skulle kunna vara tillämpliga på "hot mot journalister".

Nedan följer en genomgång av dessa, med kommentarer baserade på samtal med juridisk expertis, med journalister som ägnat sig åt frågorna, med inspiration från offentliga utredningar, med inspiration från andra kartläggningar samt egen erfarenhet och kunskap. Avsikten är inte att besvara frågor, utan peka på områden som är värda att utforska vidare.

Normalgrad eller grovt brott

Flera har argumenterat för att gränsdragningen mot grovt brott, till skillnad från brott av normalgraden, borde inkludera journalister. Att tre grupper: förtroendevalda, tjänstemän inom rättsvårdande myndigheter, och journalister borde särbehandlas.

I journalisters fall då syftet med hotet är att tysta en journalist eller på annat sätt förhindra publicering. Skälet skulle vara att det finns ett samhällsintresse av att journalistiken är fri och att det ligger i yttrandefrihetens intresse att särskilt värna publicistisk verksamhet. Straffvärdet skulle då vara högre och tvångsmedlen därmed fler och kraftigare.

Högmålsbrott, sade säkerhetspolisens chef

2005-10-18 publicerade Norrköpings Tidningar under rubriken "Hotet mot NT kan vara högmålsbrott" följande:

"– Den åklagare som utreder hotet mot Norrköpings Tidningar, bör undersöka om hotet kan utgöra högmålsbrott, som kan ge upp till sex års fängelse, säger Klas Bergenstrand, SÄPO-chef

Det var vid Kriminaljournalisternas Klubbs seminarium i Stockholm om hot mot journalister som Klas Bergenstrand förklarade att han tycker att rättstillämpningen av högmålsbrott är förlegad.

– Hittills har det krävts att ett hot ska ha riktats mot en hel redaktion eller flera journalister. Jag anser att det ska räcka med hot mot en enda journalist för att utreda högmålsbrott. I somras mordhotades en enskild journalist på Norrköpings Tidningar och kort därefter bombhotades hela redaktionen.”

Mer än så har jag inte sett Klas Bergenstrand citeras. Han avled innan jag fick möjlighet att be honom utveckla sina tankegångar.

Brott mot medborgerlig frihet, 18 kap. 5 § brottsbalken (Högmålsbrott)

Brott mot medborgerlig frihet, varigenom någon utövar olaga hot med uppsåt att påverka den allmänna åsiktsbildningen eller inkräkta på handlingsfriheten inom politisk organisation eller yrkes- eller näringsammanslutning och därigenom sätter yttrande-, församlings- eller föreningsfriheten i fara; försök till sådant brott mot medborgerlig frihet;”

Lagen siktar på tvång eller hot med uppsåt att påverka åsiktsbildning, som sätter yttrandefriheten i fara, som om man har tänkt på situationer där yttrandefriheten hotas inte för vissa enskilda utan hos en vidare krets av medborgare.

Angreppet ska ske mot t.ex. en enskild person som har stor opinionsbildande betydelse, men också genom angrepp mot hela eller en stor del av personalen vid en eller flera mera betydande tidningar/redaktioner.

Paragrafen handlar mer om yttrandefriheten i stort i samhället, snarare än skyddet för den enskilde journalisten (eller medborgaren) och hennes eller hans yttrandefrihet. Hotet ska rikta sig inte mot vilken journalist som helst, utan mot en betydande tidning/redaktion från åsiktsbildningssynpunkt.

Men ett hot som framförs mot en journalist har ju som avsikt att påverka eller förhindra publicering och är, menar jag, därför att betrakta som ett hot mot redaktionen och därmed den fria utgivningen. Hot mot ansvarig utgivare har mera sällan samband med vad utgivaren personligen har skrivit utan är ett hot mot funktionen och därmed hela redaktionen och därmed ytterst utgivningen/sändningen.

Ofredande

4 kap. 7 § Ofredande

”Den som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende eljest ofredar annan, dömes för ofredande till böter eller fängelse i högst ett år.”

En stor del av vad som i dagligt tal kallas hot är ju främst av indirekt karaktär, mer sällan direkta hot om våld. Ofta består hoten i antydningar eller klartext om att den hotande känner till journalistens personliga förhållanden och än mer hans eller hennes familj och dess vanor. Detta kan ske skriftligt och muntligt, men också genom att uppsåtligen visa sig i närheten av journalisten eller dennes anhöriga.

Skadegörelse och åverkan

12 kap. 1-3 §

1 § Den som förstör eller skadar egendom, fast eller lös, till men för annans rätt därtill, döms för skadegörelse till böter eller fängelse i högst ett år.

2 § Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till skadans obetydlighet eller övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för åverkan dömas till böter.

3 § Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt, skall för grov skadegörelse dömas till fängelse i högst fyra år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om av gärningen kommit synnerlig fara för någons liv eller hälsa eller skadan drabbat sak av stor kulturell eller ekonomisk betydelse eller om skadan eljest är synnerligen kännbar.

Skadegörelse är en vanlig form av påtryckning mot journalister och nyhetsredaktioner. Skulle ”skadan drabbat sak av stor kulturell eller ekonomisk betydelse” kunna inkludera skadegörelse och åverkan i avsikt att skrämja till journalistisk tystnad och därmed betraktas som grovt?

Besöksförbud

Lag (1988:688) om besöksförbud

Förutsättningarna för besöksförbud, mm (relevanta avsnitt i av mig starkt förkortad version).

1 § Enligt denna lag får förbud meddelas för en person att besöka eller på annat sätt ta kontakt med en annan person eller följa efter denna person (besöksförbud).

Besöksförbud får meddelas om det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera den som förbudet avses skydda.

2 § Om det kan antas att besöksförbud enligt 1 § inte är tillräckligt, får förbudet utvidgas till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annan persons bostad eller arbetsplats eller annat ställe där den personen brukar vistas (utvidgat besöksförbud).

6 a § Frågor om besöksförbud skall handläggas skyndsamt

Förfarande hos åklagaren

7 § Frågor om besöksförbud prövas av allmän åklagare och tas upp på begäran av den som förbudet avses skydda eller när det annars finns anledning till det.

8 § Prövningen av frågor om besöksförbud ankommer på åklagaren i den ort där förbudet helt eller huvudsakligen avses bli tillämpat eller där den mot vilken förbudet avses gälla har sin hemvist eller mera varaktigt uppehåller sig.

Rättens prövning

24 § Den som bryter mot ett besöksförbud döms för överträdelse av besöksförbudet till böter eller fängelse i högst ett år.

Jag har träffat på ett fall med utvidgat besöksförbud, utfärdat av chefsåklagare Torsten Angervåg, Norrköping.

Besöksförbudet är utfärdat mot en individ, som utan att ha namngivits i tidningen, anser sig illa behandlad i en artikel 2005. Besöksförbudet gäller redaktion, parkeringsplats och journalistens bostad. Mannen får inte var synlig från dessa platser.

Angervåg känner inte till något tidigare fall i Sverige där besöksförbudet nyttjats på detta sätt.

Två brott som diskuteras i journalistkretsar, men som rimligen inte bör tillämpas på journalister

Våld eller hot mot tjänsteman, 17 kap 1 § Brb.

1. Hot mot tjänsteman, varigenom någon med hot om våld förgriper sig på en annan i hans myndighetsutövning, i annan verksamhet där samma skydd åtnjuts som är förenat med myndighetsutövning eller vid biträde till åtgärd som omfattas av sådant skydd, för att tvinga

honom till eller hindra honom från åtgärd däri eller hämnas för sådan åtgärd eller varigenom någon sålunda förgriper sig mot den som tidigare utövat sådan verksamhet eller biträtt därvid för vad denne däri gjort eller underlåtit; försök eller förberedelse till sådant hot mot tjänsteman, såvida ej brottet, om det fullbordats, skulle ha varit att anse som ringa;

Nyckelordet här är inte främst ”tjänsteman” utan snarare ”myndighetsutövning”.

Det vore principiellt olyckligt om journalistiskt arbete i något avseende skulle förknippas eller likställas med myndighetsutövning. Rågången måste vara klar mellan granskare och granskande.

Övergrepp i rättssak 17 kap 10 § Brb

10. Hot mot tjänsteman, varigenom någon med hot om våld förgriper sig på en annan i hans myndighetsutövning, i annan verksamhet där samma skydd åtnjuts som är förenat med myndighetsutövning eller vid biträde till åtgärd som omfattas av sådant skydd, för tvinga honom till eller hindra honom från åtgärd däri eller hämnas för sådan åtgärd eller varigenom någon sålunda förgriper sig mot den som tidigare utövat sådan verksamhet eller biträtt därvid för vad denne däri gjort eller underlåtit, försök eller förberedelse till sådant hot mot tjänsteman, såvida ej brottet, om det fullbordats, skulle ha varit att anse som ringa;

Kommentar som ovan

Möjliga åtgärder från Rikspolisstyrelsen (RPS), Riksåklagarämbetet (RÅ) och Brottsförebyggande rådet (Brå)

I regleringsbrev för 2006 för **Rikspolisstyrelsen (RPS)** finns en skyldighet att redovisa de åtgärder som har vidtagits för att bekämpa hot och våld som riktas mot förtroendevalda samt resultatet av dessa åtgärder.

Justitieministern bör överväga om den skyldigheten också skall utvidgas till att omfatta även journalister.

Riksåklagaren (RÅ) har en rättsutvecklingsplan, en lista över saker som bör drivas i domstolarna för att få rättsläget klarare. Där behandlas inte journalistfrågor, men det vore naturligtvis av stort värde om rättsläget också för hot mot journalister blev en del av rättsutvecklingsplanen.

Eftersom såväl antalet hot, typ av hot m.m. är okänt liksom hur polis och åklagarmyndighet hanterar anmälningarna vore det värdefullt om t.ex. **Brottsförebyggande rådet (Brå)** fick i uppgift att genomföra en sådan kartläggning.

Likaså vore det värdefullt om **Skatteverket** kartlade hur många som har sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter med hänvisning till journalistiskt arbete.

Bilagor

Jakten på makten (SOU)

Betänkandet av Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda SOU 2006:46.

Uppdrag: ”undersöka omfattningen av brott mot förtroendevalda och diskutera den demokratiska problematiken kring förekomsten av sådana brott, dels se över det straffrättsliga skyddet...”.

Sid. 31

”Under det att vi genomför vårt uppdrag har vi vid ett flertal tillfällen fått påpekanden om att den problematik som vi pekar på också gör sig gällande för en rad andra yrkesgrupper, såsom journalister ...”

Sid. 233

”Avslutningsvis dras även en parallell mellan förtroendevalda och journalisters situation, med slutsatsen att detta är två grupper som bägge riskerar att bli utsatta för övergrepp på grund av sina ställningstaganden och handlingar”.

Om åtgärder

Sid. 19

”I samband med att en förtroendevald anmäler brott på grund av förtroendeuppdraget skall det regelmässigt göras en hot- och riskbedömning av polisen. Bedömningen bör bland annat tjäna som underlag för att polisen skall kunna sätta in relevanta brottsofferstödande åtgärder och för att klarlägga risken för fortsatt brottslighet.

Rätten till stöd och hjälp till förtroendevalda bör inte komma till uttryck i lagstiftning.

Förundersökningar i brottmål som rör brott mot förtroendevalda bör ledas av åklagare”.

Brottsförebyggande rådet (Brå) remissvar på SOU Jakten på makten

Brottsförebyggande rådet (Brå) har sammanställt rapporten ”Otillåten påverkan mot myndighetspersoner” (Rapport 2005:18). Den har underrubriken ”Från trakasserier, hot och våld till amorös infiltration” och gäller allvarliga trakasserier, hot och våldssituationer samt otillbörliga erbjudanden riktade mot tjänstemän i kontroll- och rättskedjan.

Mot den bakgrunden är det intressant att ta del av Brå:s remissvar på Jakten på makten.

Där finns följande avsnitt:

”Brå bedömer att hot mot demokratin i syfte att påverka eller förhindra förtroendevalda att utföra sina förtroendeuppdrag är en allvarlig typ av brottslighet som i sig får anses mer straffvärd än andra former av påverkan.

I förlängningen ser dock Brå ett problem med att brott mot vissa grupper ses som särskilt straffskärpningsgrundande. Genom detta pekar man samtidigt ut vissa grupper som inte är att betrakta som särskilt skyddsvärda. Det finns andra grupper som kanske inte på samma sätt är folkvalda bärare av den demokratiska processen, men som ändå utgör ett viktigt led i demokratin.

Journalister kan exempelvis vara en sådan grupp som mycket väl kan vara föremål för hot, våld och trakasserier av andra grupper i samhället. Inte minst bland organiserade kriminella vars syfte kan vara att påverka en journalist att inte granska vissa förhållanden.”

”Möjligen bör hela bestämmelsen om straffskärpningsgrunder ses över i ett annat gemensamt sammanhang.”

Brottsförebyggande rådet (Brå)

Apropå 1/2006, artikel 2006-03-08

Otrygg kan bli arbetsskygg

”Hot om våld i arbetslivet ökar. Det kan leda till större otrygghet och på sikt kan det bli ett hot mot demokratin.”

”Allvarliga trakasserier, hot och våld mot anställda inom rättsväsendets myndigheter är inte ovanligt. Drygt var tionde har råkat ut för det under en period på ett och ett halvt år, visar en färsk studie från Brå.

– Det är vanligare än vi förväntade oss. Särkilt med tanke på att vi enbart frågade om allvarliga händelser som syftar till att påverka myndighetsutövningen, säger Karolin Wallström, utredare på Brå.

Förövarna var oftast enskilda individer som agerade på grund av besvikelse eller ilska, men *i en fjärdedel av fallen låg organiserad brottslighet bakom incidenterna. Vissa händelser var en hämnd för beslut som redan tagits, men oftast var syftet att påverka tjänstemannen att agera till förövarens egen fördel. (min kursivering)*

”Och tjänstemännen har påverkats. Var femte av dem som har utsatts har tvekat inför att fatta ett beslut eller vidta en åtgärd på grund av rädsla och var tjugonde uppger att deras tjänsteutövning kan ifrågasättas. På sikt kan det vara ett hot mot demokratin”, menar utredarna på Brå.

”Om myndighetsutövningen påverkas på ett sätt som gynnar den som hotat eller varit våldsam så fungerar inte rättssamhället som det ska. I en demokrati måste en myndighet med tillsyns- och kontrollfunktioner utföra sitt uppdrag självständigt.”

”Gärningspersonen var oftast en enskild missnöjd eller psykiskt sjuk medborgare, men det förekom också att personer organiserade i bland annat högerextremistiska och rasistiska grupper samt andra aktionsgrupper låg bakom incidenterna.”

Som en följd av Brå:s rapport om otillåten påverkan riktad mot rättsväsendets myndigheter håller myndigheten nu på att ta fram åtgärder för att minska utsattheten bland sina tjänstemän. I rapporten blev det tydligt att beredskapen varierade mycket mellan olika arbetsplatser. Kronofogdemyndigheten är en av de myndigheter som kommit längst. Där har man ett system för att rapportera hot och våld till närmaste chef och den regionala säkerhetsrådgivaren. När rapporten kommer in kontaktar chefen den drabbade för att kontrollera hur allvarlig situationen är samt vilka åtgärder som behöver vidtas.

Skrifter

Säkerhet

Information om din personliga säkerhet.

Utgivare: Säkerhetspolisen 1:a upplaga 2004 och 2:a 2006.

ISBN 91-89475-33-X

Överleva deadline

Handbok för hotade journalister

Av Stieg Larsson/Expo & Journalistförbundet (SJF) 2000

Jakten på makten

Betänkande av Kommittén om hot och våld mot förtroendevalda SOU 2006:46
Kapitel 7. Medierna har ett ansvar när det gäller förtroendevaldas utsatthet sid.
219-229

Arbetsmiljö

Arbetsmiljöverkets kungörelse www.av.se AFS 1993:2

Hotar du mig så hotar du demokratin – en studie i hot mot journalister

Mikael Hellmyrs och Johan Olofsson, Mithögskolan, Sundsvall, i en c-uppsats
Finns ej på nätet

"Varannan dagstidning utsätts för personhot"

DN Debatt 070212. Mikael Hellmyrs och Johan Olofsson.
dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=572&a=616536, se även bilaga 1

Quick response

På www.quickresponse.nu finns flera artiklar på temat

Bilaga 1

DN Debatt 070212

"Varannan dagstidning utsätts för personhot"

Ny rapport: Två tredjedelar av tidningscheferna drabbas av hot i sin publicistiska yrkesroll. För att klara sina uppgifter i en demokrati måste journalister kunna granska obekväma saker utan att riskera fysiska hot eller få sin egendom skadad. Så är dock ofta inte fallet. En ny undersökning av 130 svenska dagstidningar visar att hot mot journalister och tidningschefer är häpnadsväckande vanliga. Under 2006 utsattes nära hälften av tidningarna och nästan två tredjedelar av tidningscheferna för personhot. I somliga fall har det lett till att tidningar väljer att avstå från att bevaka och publicera känsliga ämnen. Detta är en oroväckande utmaning mot demokratin, skriver Mikael Hellmyrs och Johan Olofsson vid Mittuniversitetet i Sundsvall som just presenterat en ny rapport om hot mot tidningar .

För en tid sedan fick en chefredaktör på en tidning ett högst ofrivilligt besök. En förvirrad person hade tagit sig hela vägen till chefredaktörens kontor och hotade denne med en sax. Rätt vad det var högg han fast saxen i den förskräckte redaktörens skrivbord. Vid ett tillfälle skulle en annan chefredaktör hämta sin post men fann att brevlådan innehöll avföring. En tredje person, en journalist, hittade inte sin brevlåda alls - den var nämligen sprängd i bitar. Detta är bara ett litet axplock av det som framkommit i samband med en rikstäckande undersökning som vi precis slutfört vid Mittuniversitetet i Sundsvall.

Syftet med undersökningen var att kartlägga förekomsten av upplevda hot samt beredskapen för upplevda hot mot anställda journalister på svenska tidningsredaktioner. För att uppnå syftet tillfrågades chefredaktörer och redaktionschefer angående deras upplevelser av hotbilden och beredskapen. De står som ansvariga utgivare och har en övergripande blick

beträffande hur hotbilden ser ut mot tidningens journalister. Vidare känner de till om det finns någon säkerhetspolicy och övrig beredskap på redaktionen i samband med hot mot anställda.

Vid sidan om huvudsyftet undersöktes även om chefredaktören eller redaktionschefen själv blivit utsatt för hot. Kartläggningen byggde på enkätutskick med e-post och kompletterande telefonintervjuer med uppläsning av enkätfrågorna. 148 pappersdagstidningar anslutna till Tidningsutgivarna (TU) ingick i kartläggningen varav 130 svarade vilket innebar en svarsfrekvens på hela 88 procent. Resultaten sammanställdes i form av tabeller och diagram.

En del resultat kan tolkas som häpnadsväckande. Så många som 60 av 130 tidningar utsattes för hot 2006 och den mest utsatte journalisten var den med rollen som kriminalreporter. Hotbilden varierar mycket och tendensen är att vissa tidningar drar till sig fler hot än andra. Enligt cheferna på fem tidningar fick man ta emot fler än tio hot under 2006 (praktiskt taget alla chefer vill av säkerhetsskäl vara anonyma). Vanligaste sättet att hota någon på, utan begränsning till viss tidsram, var på telefon och därefter i elektronisk post.

Undersökningen visar att beredskap mot hot i form av säkerhetspolicy saknas på drygt hälften av de undersökta tidningarna. Detta är sju fler än de tidningar som däremot har en sådan. På de tidningar som har säkerhetspolicy handlar det om nödlarm, tv-bevakade redaktioner och larmade redaktioner, men också om larmsystem i form av inbyggda överfallslarm. För att förebygga och slippa uppleva hotfulla situationer kan det även finnas larm i expeditionen.

Dessa åtgärder har införts för att vardagen upplevs mer hotfull. Noterbart i sammanhanget är att en knapp handfull tidningschefer uppgav att de inte vet om tidningen har en säkerhetspolicy eller ej. Drygt hälften av tidningscheferna kände inte heller till Arbetsmiljöverkets föreskrifter om "Våld och hot i arbetsmiljön" - trots att innehållet lagstadgar journalisters rätt till säkerhet på tidningen gentemot hot utifrån.

Andra åtgärder som framkommit i samband med kartläggningen är personskydd. Några tidningar uppgav att de har en speciell person som ansvarar för säkerheten på redaktionen och en del chefer anser detta vara en "nödvändighet". Undersökningen visar även att mordhot förekommer mot journalister och chefredaktörer. En chefredaktör använder exempelvis en bärbar larmtelefon på grund av att han vid upprepade tillfällen utsatts för mordhot. Bakom de grövre hoten står i flera fall förvirrade personer, mc-gång och extremistgrupper - men även vanliga missnöjda läsare hotar.

En frivillig frågeställning var om chefredaktören/redaktionschefen själv blivit utsatt för hot under sin tid på nuvarande befattning. Samtliga tidningar utom en handfull svarade. Resultatet blev att 80 chefer hade utsatts för hot jämfört med 45 som inte blivit det.

Flera chefredaktörer/redaktionschefer anser att hot mot tidningsredaktioner innebär faror för demokratin och att det kan gå ut över publiceringen. I sammanhanget slår sex tidningar fast att hot får sådana följder att man faktiskt väljer att avstå bevaka/publicera vissa saker.

Calle Mathisson är redaktionschef för Blekinge Läns Tidning i Karlskrona och en av de få tidningschefer som väljer att framträda med namn:

– Förra året hade vi nog fem till sju hot. De politiskt motiverade hoten har ökat under 2000-talet men vi har ändå kontroll. Oftast är det folk som bara är förbannade på vad man skriver som hotar.

Tidigare undersökningar har visat att hotbilden mot högt uppsatta kommunpolitiker har ökat, och både kommun- och landstingspolitiker anser att samhällsklimatet blivit hårdare med hot och våld som växande problem (Sara Deltér: Ett hot mot demokratin. Stockholm 2004). De förtroendevalda politikerna är brickor i samma spel som journalisterna och hotutvecklingen drabbar båda grupperna. Förra veckan damp det ner ett brev på Blekinge Läns Tidning innehållande en skarp patron riktad mot en politiskt aktiv grupp.

- Min erfarenhet är att det ofta kan börja med hot mot politiker och sedan sprida sig till journalister. På sikt är det ett hot mot demokratin att samhället blir mer slutet och att folk blir mer och mer försiktiga och rädda. Samhället måste vara vaksamt och agera på hoten, anser Calle Mathisson.

På Blekinge Läns Tidning polisanmäler man en hel del hot och tidningen har även en säkerhetspolicy. Bland annat har man installerat överfallslarm och har tillgång till portkamera. När det gäller de undersökta tidningarna polisanmäler endast 35 tidningar alla hot. 68 tidningar uppgav att polisanmälan avgörs från fall till fall medan resterande tidningar saknar riktlinjer kring detta.

Sätter man in undersökningens resultat i ett rent demokratiskt perspektiv finns det anledning till oro. För att uppfylla mediernas roll i en demokrati är journalisternas tre huvuduppgifter att granska, informera samt skapa forum för debatt. Medierna ska fungera som allmänhetens representanter vid granskning och kontroll av makthavare i samhället. I ett demokratiskt samhälle är det därför viktigt att medierna kan informera medborgarna och fungera som informationsspridare för dessa utan att riskera att utsättas för hot.

För att klara uppgifterna i en demokrati måste journalister kunna granska och uppmärksamma obekväma saker utan att riskera exempelvis fysiska hot eller få sin egendom skadad som sex respektive sju tidningar angav som förekommande hotkategorier. En handfull tidningar har till och med journalister vars anhöriga blivit hotade i journalistens ställe och nio av tidningarna har journalister som blivit stalkade.

En röd tråd i kartläggningen är att tidningschefer efterlyser mer diskussion kring hanterandet av hot och att många typer av hot är svåra att hantera. 30 tidningar hävdar att hot leder till sämre arbetsmiljö och en knapp handfull att det leder till sjukskrivningar bland journalisterna. En övervägande majoritet av cheferna anser dock att hot inte får några konsekvenser alls för tidningen. Något anmärkningsvärt tycker fyra procent att hot har en positiv effekt på majoriteten av journalisternas sätt att arbeta.

För att i framtiden kunna hantera olika typer av hot anser ett flertal chefredaktörer/redaktionschefer att undervisning i att hantera hot borde vara obligatoriskt på journalistutbildningarna. Bara en (1) tidning ansåg att journalistutbildningarna förbereder blivande journalister inför de hot- och våldssituationer som kan uppstå senare i yrkeslivet. Men 19 av landets dagstidningar tar å andra sidan så pass allvarligt på hoten att de utbildar vissa av medarbetarna.

Vi som gjort undersökningen efterlyser likt flera dagstidningschefer mer diskussion kring problemen med hot då dessa inte kan lösas genom att ignoreras eller tystas ner. För att om möjligt få bukt med problematiken måste man lyfta upp frågan till diskussion i samhället. För demokratins bästa får inte hot mot publicister och tidningsmedarbetare på något sätt

nonchaleras. Likaså bör säkerheten på tidningsredaktioner ses över. Med facit i hand blir slutsatsen att blivande journalister till viss del måste utbildas i att kunna hantera olika typer av hot. Något som är eftersatt nu. Slutligen några tankvärda ord från redaktionschef Calle Mathisson:

- Det gäller att ta den här samhällsutvecklingen på allvar: Vilka ska tidningarna i framtiden prata med om ingen vill säga något på grund av rädsla

MIKAEL HELLMYRS

JOHAN OLOFSSON

dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=572&a=616536

Bilaga 2

Hoten mot journalister – ett hot mot journalistiken?
En fråga från Hans ”måns” Månson.

Hej.

Jag har länge störts över att det inte finns någon sammanställning över hot mot journalister och redaktioner. En del hot blir offentliga, men tror jag minst lika många förblir en intern fråga. Och det är säkert rätt. Jag har själv hemlighållit hot mot såväl mig själv som medarbetare.

Men istället för att spekulera över om ”Hoten mot journalister också är ett hot mot journalistiken?” tänkte jag försöka ta reda på svaret.

På uppdrag av Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) (*anm. av mig korrigerat fel i efterhand*) ska jag försöka kartlägga läget. Avsikten i detta skede är inte att publicera någon artikel, bara se i vilken utsträckning hot förekommer och om dessa hot faktiskt har någon betydelse.

Jag letar inte efter hot som i och för sig är otrevliga, men som inte har betydelse för vad som publiceras i angelägna frågor. Jag söker efter händelser som har eller skulle kunna ha påverkat publicering av viktiga samhällsproblem.

Framst torde det väl röra sig om organiserad kriminalitet, MC-gäng, politiskt extrema rörelser.

Nedan har jag spjälkat upp frågeställningen. Mest av allt önskar jag ju förstå att ni svarar på frågorna och mejlar mig, men jag vet också hur många enkäter ni får.

Men den som inte svarar kan väl läsa igenom och vara beredd på att jag ringer om någon vecka. Tipsa mig gärna också om kolleger, som ni tror kan bidra.

Var uppriktiga, avsikten är kartläggning och lämna underlag för SPF att gå vidare.

Limhamn 15 november 2006. Åter 23 november

Hans ”måns” Månson,

0705 – 28 12 01

040 – 26 50 38

Vad har ni drabbats av eller känner till (hänvisa så konkret som möjligt). Ungefär när?

Former av hot

Spontana, ogenomtänkta

Organiserade, genomtänkta planerade

Ensam hotare eller grupp

Orsak till hot

- Hämnd
- Skrämma till tystnad
- Led i en (antidemokratisk) kamp

Antidemokratiska

- Nazister, rasister

Kriminella

- MC-gäng, krogmaffior, annan organiserad brottslighet

Aktivister

- Djurrätt, Reclaim the street, antifascistisk front

Individer som hotar

- Knäppgökar rätthaverister
- Psykopater

Sport

- Huliganer

Form av hot

- Telefon, brev, besök på arbetsplats, besök i bostad, stalkers,

Uttryck

- Från allmänt otrevligt till dödshot

Riktat mot

- Individ, redaktion, familj/barn

Mejltrakasserier mm

- Påverkar risken för mejlbombardemang publicistiken
- Påverkar bloggar publicistiken

Vidtagna fysiska åtgärder

- Låsbyte, dörrbyte, överfallslarm bostad/bil,
- Utbildning (körteknik), oregelbundna vanor
- Utbildning annan personal (vaktm. sekr.)
- Säkerhetsföretag inkopplat (rondering)
- Polis inkopplad (utbildat, förundersökning, rondering)

Juridiska åtgärder

- Polisanmälan

Stöd

- Från polisen. Bryr sig polisen? Hur?
- Från ledning/ägare/styrelse

Finns det godtagbara alternativa sätt att publicera eller ge stöd åt publicering?

Är det ett godtagbart alternativ att t.ex.

Skriva under pseudonym,

Helt utan byline

Har du eller någon medarbetare

Avstått från publicering

Avstått från att inleda en granskning

Avstått att fortsätta en granskning

Har du eller känner du reportrar som tvekar att skriva om frågor som kan leda till hot?

Tror du att hoten är ett reellt problem för svenska media idag?

Spontana kommentarer:

TACK

Bilaga 3

Hans Månson mini cv:

Tidningarnas Telegrambyrå (TT), Stockholm 1972-77, Svenska Dagbladet, Stockholm, 1977-90, TV4, Stockholm, 1990-92, Rapport, Stockholm, 1992-93, Aktuellt, Stockholm, 1993-95/96. Norrköpings Tidningar, Norrköping, 1996-1999, Sydsvenska Dagbladet, Malmö, chefredaktör, 1999-2004/05.

Arbetsledare i närmare 30 år, ansvarig utgivare eller stf utgivare i 15 år.

Gästprofessor i praktisk journalistik vid Journalisthögskolan (JMG) vid Göteborgs universitet 2006-07.

Bok: Etik och nyhetsjournalistik (Juridisk reportagebyrå 2006)